

УДК 339.9.009.12

І.В. ТАРАНЕНКО, кандидат економічних наук, доцент,
зав. кафедри Дніпропетровського університету економіки та права

ФАКТОРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇН У ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ

Проаналізовано та узагальнено підходи до визначення факторів конкурентоспроможності країн. Обґрунтовано поняття та склад системних факторів конкурентоспроможності, які містять ресурсні умови, інституційні можливості та мотиви (потреби, цільову спрямованість) розвитку національної економіки. Складено класифікаційну матрицю факторів інноваційної конкурентоспроможності національної економіки в глобальній економічній системі. Проаналізовано інноваційні та інтеграційні фактори конкурентоспроможності.

Ключові слова: інноваційна конкурентоспроможність, глобальна економічна система, фактори конкурентоспроможності, конкурентний потенціал, інноваційні фактори, інтеграційні фактори.

Вступ. Трансформація імперативів стійкого розвитку, обумовлена сучасним етапом «нової» науково-технологічної революції, пов'язаної з появою найновіших нано-, біо-, інформаційно-комунікаційних, когнітивних технологій (NBIC-технологій), висунула на перший план інноваційну конкурентоспроможність як рушійну силу нового глобального інноваційного суспільства.

Правильне розуміння факторів, що забезпечують інноваційну конкурентоспроможність економічних систем у глобалізованому конкурентному середовищі, є необхідною передумовою розробки та успішної реалізації ефективних конкурентних стратегій країн світу.

Метою дослідження є класифікація та вивчення факторів формування інноваційної конкурентоспроможності як необхідної передумови виявлення закономірностей та механізмів створення й утримання конкурентних переваг, синергетична взаємодія яких визначає динаміку інноваційної конкурентоспроможності країн у глобальній економічній системі.

Аналіз досліджень та публікацій. Ґрунтовне вивчення різноманітних аспектів факторів конкурентоспроможності міститься в дослідженнях В. Абрамова, З. Адаманової, Л. Антонюк, І. Бо-

гомолової, М. Гельвановського, П. Глуря, Я. Жаліло, В. Жуковської, В. Павлової, Л. Піддубної, М. Портера, К. Прахалада, К. Рожкова, І. Трофімової, Р. Фатхутдинова, А. Юданова, Г. Хамела, Г. Чесборо, Й. Штамера. Значна кількість з них тею чи іншою мірою відтворює факторний аналіз міжнародної конкурентоспроможності, здійснений М. Портером у його фундаментальній роботі «Міжнародна конкуренція» [1], що ґрунтується на виокремленні чотирьох основних факторів:

1. Умови для виявлення національних факторів економічного зростання, під якими М. Портер розуміє ресурсний потенціал, необхідний для ефективної конкурентної боротьби;

2. Стан попиту на товари, які виробляються в певній країні, і за яким визначають участь національних товаровиробників у міжнародному поділі праці;

3. Наявність та ступінь розвитку виробничої та ринкової інфраструктури (галузі-постачальники чи інші супутні галузі), конкурентоспроможної на міжнародному рівні;

4. Стійка економічна стратегія держави, в якій втілено цілі розвитку, структура і суперництво, тобто наявність умов для створення та ефективної

організації і управління компаніями, а також конкурентного середовища.

Російські дослідники Є. Ясін та А. Яковлев, на відміну від М. Портера та його послідовників, виділяють два ключових фактори конкурентоспроможності національної економіки – ресурси та інститути і вбачають визначальну роль інститутів у забезпеченні конкурентоспроможності країни [2].

Дослідження зміни умов формування конкурентоспроможності під впливом імпульсів глобалізації дає змогу З. Адамановій дослідити зміни базових складових національної конкурентоспроможності та виділити інституціональні та функціональні складові [3]. До інституціональних складових слід віднести: систему ринкових інститутів; державний сектор промисловості та науки; державну промислову, зовнішньоекономічну, інноваційну політику; державну підтримку економічного розвитку (пряме фінансування, система оподаткування, регулювання економіки); конкурентні переваги; партнерство економічних агентів тощо. До функціональних складових належать: характер та масштаб впливу факторів; ефективність використання конкурентних переваг; механізми державної політики в різних сферах; спрямованість та ефективність функціонування елементів національної економічної системи; величина трансакційних витрат в економіці; реалізація заходів державного регулювання; поведінку економічних агентів та ін.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наведених трактувань дозволяє виокремити якнайменше два базові фактори конкурентоспроможності: наявність ресурсів та можливості їх реалізації. Водночас ми згодні з Я. Жаліло, І. Богомолвою, Є. Хохловим щодо існування ще одного фактора, який вони умовно називають мотивом для створення можливостей ефективного використання наявних та потенційних ресурсів [4, 5]. Формування конкурентоспроможності національної економіки обумовлене певним мотивом, а саме – прагненням до досягнення кращих умов життєдіяльності суспільства, ґрунтується на наявності необхідних реальних та потенцій-

них ресурсів для реалізації мотиву, забезпечується можливістю та спроможністю взаємодіяти із зовнішнім конкурентним середовищем.

На думку відомого дослідника проблем конкурентоспроможності М. Гельвановського, усі фактори конкурентоспроможності можна звести до трьох найважливіших. Це – ресурсні фактори, на яких ґрунтується вся господарська діяльність; фактори, що забезпечують ефективність використання ресурсів; стратегії розвитку суб'єкта конкурентних відносин у часі та просторі [6].

Однак, незважаючи на чисельність існуючих досліджень, проблему створення цілісної «факторної картини» конкурентоспроможності не можна вважати вирішеною. Дефіцит ясності у цій галузі наукового знання стає все більш очевидним у контексті посилення значущості інтелектуального, інформаційного, просторового ресурсів у механізмах інноваційної конкуренції та глобального економічного розвитку.

Ми виходимо із загальноприйнятого тлумачення базового поняття «фактор» у контексті економічної діяльності як «умови, причини, параметру, показника, що здійснює вплив на економічний процес та результат цього процесу» [7, 8]. Згідно з принципами системного дослідження конкурентоспроможності, викладених нами в праці [9], для формування будь-якої економічної системи вирішальне значення має наявність системоутворюючого фактора, який дозволяє пояснити організацію системи, взаємозв'язок між її структурними елементами, механізми і логіку розвитку [10], забезпечує «перехід від неорганізованого до організованого, тобто від хаосу взаємодії до системи» [11]. Переважна більшість учених розглядають як системоутворюючий фактор мету системної діяльності [10, 12–14]. Така позиція ґрунтується, зокрема, на визнанні цільової спрямованості, як однієї з ключових ознак системи [12, 13–15]. Системоутворюючий фактор – це потреба, яку має задовольнити система через своє функціонування [12]. Т. Прокоф'єва визначає системоутворюючий фактор відпо-

відно до мети економічної системи як «прагнення до самозбереження, тенденцію до максимальної стійкості» [10]. Визначення мети функціонування економічної системи має ґрунтуватись на концепції «дерева цілей», яка дозволяє виокремити «генеральну мету» та підпорядковані їй підцілі нижчих рівнів, ув'язати між собою перспективні цілі та конкретні завдання на кожному рівні ієрархії. Такий підхід передбачає наявність низки системоутворюючих факторів, тим самим створює підґрунтя для поглибленого вивчення засад та умов формування глобальної економічної системи.

Слід застерегти від ототожнення системоутворюючих факторів із *системозабезпечуючими факторами*, під якими слід розуміти базові умови, що забезпечують функціонування системи, здійснюють вплив на діяльність системи та на результат цієї діяльності.

На нашу думку, поєднання системоутворюючих та системозабезпечуючих факторів становить собою сукупність *системних факторів*, тобто таких, що забезпечують формування системи як цілісного організму, підтримують її функціонування та самовідтворення.

Ґрунтуючись на твердженнях щодо системного характеру конкурентоспроможності [3, 15, 16], дослідники наголошують на тому, що категорію конкурентоспроможності слід розглядати як «систему з усіма притаманними їй основними властивостями, а саме: складність структури системи; безперервність функціонування та розвитку; цілісність системи; синергетичність; взаємодія системи та зовнішнього середовища» [17]. На нашу думку, конкурентоспроможність є однією з підсистем економічної системи – суб'єкта конкурентних відносин, носія властивості конкурентоспроможності. Звідси ми вважаємо припустимим застосування поняття «системні фактори конкурентоспроможності».

Запропоноване нами в праці [9] трактування конкурентоспроможності економічного суб'єкта (системи) містить мету функціонування системи – виконання свого функціонального та суспільного призначення, та, відповідно, –

мотив досягнення конкурентоспроможності – прагнення системи до самозбереження, саморегулювання, самовідтворення в конкурентному середовищі, для досягнення означеної мети.

Метою функціонування національної економіки як системи є ефективне забезпечення завдань сталого розвитку, національного добробуту, національної безпеки, збалансованої інтеграції до глобальної економічної системи, у змалгальній взаємодії учасників конкурентного простору. Окреслена таким чином мета функціонування національної економіки і становить зміст комплексного системоутворюючого фактора, визначеного через цільову спрямованість діяльності системи та її складових.

Аналіз теоретичних засад конкуренції та конкурентоспроможності дозволяє виділити також два базових фактори, що забезпечують функціонування національної економічної системи: наявність ресурсів та інститути, які забезпечують можливості їх ефективного використання. Названі фактори ми відносимо до системозабезпечуючих.

Як було зазначено вище, поєднання системоутворюючих та системозабезпечуючих факторів утворює сукупність системних факторів.

Фактори конкурентоспроможності – це умови, яким повинен відповідати суб'єкт та зовнішнє середовище його функціонування для формування та підтримання певного рівня конкурентоспроможності як здатності до виконання суб'єктом функціонального призначення в конкурентному середовищі, та умови, які змінюються в процесі конкуренції. Звідси впливає авторське бачення системних факторів конкурентоспроможності національної економіки, засноване на узагальненні наявного наукового доробку, що включає три блоки:

- 1) Потреби, мотиви та мета функціонування системи;
- 2) Ресурси системи – реальні та потенційні;
- 3) Інституційні можливості системи щодо використання ресурсів.

Цільова спрямованість є першим фактором конкурентоспроможності со-

ціально-економічної системи: без мети немає мотиву, а отже, немає процесу розвитку та потреби в досягненні певного рівня конкурентоспроможності. Ресурси являють собою засіб досягнення поставленої мети. Можливості представлені інституціональними механізмами економічної системи, що визначають методи досягнення мети.

них факторів конкурентоспроможності в їхній взаємодії конкурентним потенціалом економічної системи. Таким чином, взаємодія системних факторів конкурентоспроможності створює конкурентний потенціал, який під впливом факторів зовнішнього середовища перетворюється, власне, на конкурентоспроможність економічної системи (рис. 1).

$$\boxed{\text{Конкурентний потенціал}} = \boxed{\text{Потреби} - \text{Мотиви} - \text{Мета}} + \boxed{\text{Ресурси}} + \boxed{\text{Інституційні можливості}} \times \boxed{\text{Зовнішні умови}} = \boxed{\text{Конкурентоспроможність}}$$

Рис. 1. Структурно-логічна схема взаємодії системних факторів конкурентоспроможності

Названі системні фактори лежать в основі процесу формування конкурентоспроможності національної економіки, оскільки цей процес:

- підпорядковується мотиву досягнення певної мети – забезпеченню кращих умов життєдіяльності та стійкого розвитку суспільства;

- ґрунтується на наявності реальних та потенційних ресурсів, необхідних для реалізації мотиву (досягнення мети);

- забезпечується можливістю ефективно використовувати ресурси у взаємодії із зовнішнім середовищем.

Наведені фактори не суперечать концепції М. Портера, а навпаки, добре співвідносяться з виділеними ним основними факторами міжнародної конкурентоспроможності країни.

Ми поділяємо підхід М. Гельвановського до визначення конкурентоспроможності суб'єкта через його ресурсний (у широкому розумінні) потенціал [6, с. 20] та називаємо сукупність систем-

Виходячи з наведеної схеми, розглянемо компоненти окремих складових конкурентоспроможності, загальну характеристику яких у різних трактуваннях, включаючи авторську, наведено в табл. 1.

Можна сказати, що конкурентний потенціал, як сукупність системних факторів, втілює в собі ресурсні умови, інституційні можливості та мотиви (потреби, цільову спрямованість) розвитку національної економіки тією мірою, якою метою функціонування системи є самовідтворення, орієнтоване на забезпечення сталого розвитку, а конкурентоспроможність становить таку інтегральну властивість, що забезпечує виконання системою її основної функції (досягнення визначеної мети) у конкурентному середовищі. Відсутність хоча б одного з цих факторів не дозволяє створювати та реалізовувати конкурентні переваги, що позбавляє систему її функціонального призначення.

Таблиця 1

Загальна характеристика факторів конкурентоспроможності як складових конкурентного потенціалу національної економічної системи

М. Портер	М. Гельвановський	Є. Ясін, А. Яковлев	І. Богомолва, Є. Хохлов, Я. Жаліло	Авторська позиція
Стійка економічна стратегія	Стратегії розвитку суб'єкта	–	Мотиви і очікування	Потреби, мотиви, мета
Ресурсний потенціал	Ресурси	Ресурси	Ресурси	Ресурси
Умови для виявлення конкурентних переваг	Можливості ефективного використання ресурсів	Інститути	Можливості використання наявних та потенційних ресурсів	Інституційні можливості системи
Стан попиту				

Складено автором за [1, 2, 6].

Необхідно застерегти від змістовного отождолення понять «фактори конкурентоспроможності» та «конкурентні переваги» та визначити їх співвідношення. Під факторами конкурентоспроможності слід розуміти базові умови внутрішнього і зовнішнього середовища економічної системи, що забезпечують функціонування суб'єкта у визначеній якості в релевантному конкурентному середовищі, та сприяють створенню і реалізації конкурентних переваг. У той час як конкурентні переваги – це такі характеристики, завдяки яким суб'єкт конкурентних відносин здатний динамічно підтримувати свою конкурентну позицію в мінливому конкурентному середовищі. Фактори конкурентоспроможності являють собою потенціал для формування конкурентної переваги, який потребує суттєвих зусиль для його реалізації.

Одночасно можна говорити про близьку природу факторів конкурентоспроможності та конкурентних переваг: «конкурентні переваги являють собою сукупність позитивних факторів, що забезпечують конкурентоспроможність економічних систем» [18, с. 59], та проявляються у взаємодії з іншими системами в конкурентному середовищі.

На основі співвіднесення факторів конкурентоспроможності з відповідними групами конкурентних переваг прослідковуємо зв'язки та взаємодії, що виникають між факторами конкурентоспроможності та конкурентними перевагами в процесі формування та подальшого забезпечення конкурентоспроможності суб'єкта, покращання його конкурентної позиції. Скористаємося підходом М. Гельвановського [6], який виокремлює три групи конкурентних переваг:

- ресурсні – володіння ресурсами специфічної якості або особливої кількості;

- операційні – характеристика ступеня чи ефективності використання наявних переваг;

- програмно-стратегічні – наявність певної стратегії розвитку суб'єктності конкурентних переваг та якість цієї стратегії.

Такий підхід дає змогу розкрити внутрішній зв'язок виділених нами вище системних факторів конкурентоспроможності та конкурентних переваг: цільова спрямованість (потреби, мотиви, мета) → програмно-стратегічні конкурентні переваги; ресурси → ресурсні переваги; інституційні можливості системи стосовно ефективності використання ресурсів → операційні конкурентні переваги.

Ми визначаємо інноваційну конкурентоспроможність системи «національна економіка» як інтегральну властивість, обумовлену синергетичною взаємодією інтеграційних (зовнішньоорієнтованих) та інноваційних (внутрішньоорієнтованих) конкурентних переваг, які забезпечують, через постійне самовідтворення системи на більш високому технологічному рівні, досягнення цілей сталого розвитку, національного добробуту, національної безпеки, збалансованої інтеграції в глобальну економічну систему, переходу суспільства до глобально-інноваційної стадії постіндустріального розвитку в змагальній взаємодії з учасниками міжнародного конкурентного простору.

Виявлення закономірностей і механізмів створення та утримання інтеграційних та інноваційних конкурентних переваг, синергетична взаємодія яких визначає динаміку інноваційної конкурентоспроможності національної економіки в глобальній економічній системі, потребує, перш за все, вивчення факторів формування інноваційної конкурентоспроможності.

Ми поділяємо системні фактори формування інноваційної конкурентоспроможності національної економіки в глобальній економічній системі, за прийнятим вище загальним принципом, на три групи: цільова спрямованість (потреби, мотиви, мета); ресурси; інституційні можливості. Згідно з трактуванням інноваційної конкурентоспроможності національної економіки, у кожній групі виокремимо інноваційні та інтеграційні фактори та зведемо їх у класифікаційну матрицю (табл. 2).

Класифікаційна матриця факторів інноваційної конкурентоспроможності національної економіки

Групи факторів	Інноваційні фактори	Інтеграційні фактори
Потреби Мотиви Мета	Розробка національної стратегії соціально-економічного розвитку, спрямованої на постійне самовідтворення системи на більш високому технологічному рівні, досягнення цілей сталого розвитку, національного добробуту, національної безпеки	Розробка національної стратегії збалансованої інтеграції національної економіки в глобальну економічну систему, переходу до глобально-інноваційної стадії постіндустріального суспільства, у змагальній взаємодії з учасниками міжнародного конкурентного простору
Ресурси	– Знання – Людські ресурси (кадри) – Інтелектуальний капітал – Технології – Фінансові ресурси (державне фінансування, інвестиції, кредити, венчурний капітал) – Інформація – Комунікації	Отримання суб'єктами конкурентних відносин доступу до світового (міжнародного) ресурсного потенціалу, у т. ч. фундаментального наукового знання, освітньої системи, глобальної транспортної системи, інформаційної мережі тощо через участь в процесах інтернаціоналізації, глобалізації
Інституційні можливості	– Державна економічна політика, у т. ч. в галузі освіти, науки, інноваційного розвитку – Формування ефективних національних функціональних економічних систем, у т. ч. НІС – Національне законодавство, у т. ч. охорона інтелектуальної власності – Система освіти та ринку праці – Взаємодія освіта – наука – виробництво	Включення суб'єктів конкурентних відносин в ієрархічно-мережеві взаємодії на різних структурних рівнях у межах: – корпоративних утворень, стратегічних альянсів, кластерів; – «відкритих інноваційних мереж»; – міжнародних (регіональних) угруповань; – міжнародних організацій; – світових (міжнародних, глобальних) функціональних економічних систем; – інтеграції до світового освітянського та наукового простору, глобальної інноваційної системи через участь у міжнародних освітніх програмах, науковій взаємодії, програмах науково-технічного співробітництва тощо; – сфери дії міжнародного права

З появою нових сутнісних ознак конкуренції на глобальному ринку, набуттям конкуренцією інноваційного характеру та запровадженням інтегративних форм конкурентної взаємодії змінюється співвідношення факторів формування конкурентоспроможності.

Якщо раніше забезпеченість ресурсами вважалася базовим фактором конкурентоспроможності національної економічної системи, то в сучасний період, на етапі переходу суспільства до глобально-інноваційної стадії постіндустріального розвитку, на перший план виходять спонукальні мотиви та інсти-

туційні можливості перетворення факторів конкурентоспроможності на конкурентні переваги, які постійно змінюються під впливом високо конкурентного глобального середовища. Особливої важливості набувають фактори, обумовлені цільовою спрямованістю діяльності національної економічної системи та, відповідно, програмно-стратегічні конкурентні переваги. «Конкурентна боротьба фактично перетворюється на боротьбу стратегій практично на всіх рівнях, а стратегічна компонента стає провідною характеристикою конкурентоспроможності» [6, с. 38].

Визначення пріоритетних факторів конкурентоспроможності має стратегічне значення для формування інноваційної моделі економіки. Сучасні економісти обґрунтовують думку про те, що основу стратегій інноваційної конкурентоспроможності має становити розумне сполучення інновацій та інтеграції як двох шляхів забезпечення динамічного та гармонійного економічного розвитку країн, що знаходяться на стадії формування інноваційної моделі економіки [19].

Головний економіст Центру розвитку Вищої школи економіки (м. Москва) В. Миронов, посилаючись на світовий досвід, вважає: «Навіть якщо створити цілеспрямовану програму інновацій, все одно дуже важко одразу отримати економічне зростання. Тут 50 на 50. Все ставити на інновації не можна» [20]. На труднощі пошуку оптимального співвідношення названих шляхів вказують аналітики Центру розвитку Вищої школи економіки в дослідженні «Перспективи розвитку економік основних країн СНД до 2012 року» [21].

У свою чергу, події, що відбуваються на світових валютних ринках протягом вересня—жовтня 2010 р., та кваліфіковані головою Міжнародного валютного фонду Домініком Стросс-Каном як можливий початок «світової валютної війни» [22], вказують на неможливість абсолютизації інтегративної компоненти міжнародних стратегій конкурентоспроможності. Прагнення країн, у першу чергу — США та Китаю, а також Японії, Південної Кореї, Бразилії, Швейцарії, та ін. підтримати свій експорт за рахунок девальвації валюти і знайти «власне вирішення глобальної проблеми» [22], демонструють зниження рівня міжнародного співробітництва та загрожують успішному відновленню економіки. На думку голови МВФ, рівень співробітництва між країнами сьогодні є значно нижчим, ніж у найбільш гострий період світової фінансово-економічної кризи.

Висновки. Викладене дає змогу зробити висновок про те, що розробка політики, спрямованої на оптимізацію сполучення інноваційної та інтеграцій-

ної складової системних факторів інноваційної конкурентоспроможності країн, з урахуванням мінливого характеру зовнішнього середовища в межах глобальної економічної системи та обумовленою цим неприпустимістю абсолютизації будь-якої з означених складових, є нагальним завданням у контексті забезпечення сталого конкурентоспроможного розвитку.

Список використаної літератури

1. Портер М. Международная конкуренция. Конкурентные преимущества стран / М. Портер; пер. с англ. — М.: «Международные отношения», 1993. — 896 с.

2. Ясин Е.Г. Конкурентоспособность и модернизация российской экономики / Е. Ясин, А. Яковлев // Конкурентоспособность и модернизация экономики. — М.: Изд. дом ГУ-ВШЭ, 2004. — Кн. 1. — 486 с.

3. Адаманова З.О. Системная конкурентоспособность национальной экономики в контексте инновационного развития / З.О. Адаманова // Вісник Донецького університету. Сер. В: Економіка і право. — 2005. — Вип. 1. — С. 118–125.

4. Конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації / Я.А. Жаліло, Я.Б. Базиліук, Я.В. Белінська та ін.; за ред. Я.А. Жаліла. — К.: Знання, 2005. — 388 с.

5. Богомолва И.П. Анализ формирования категории конкурентоспособности, как фактора рыночного превосходства экономических объектов / И.П. Богомолва, Е.В. Хохлов // Маркетинг в России и за рубежом. — 2005. — № 1 — С. 13–119.

6. Гельвановский М.И. Конкурентоспособность национальной экономики: проблемы статистического сопровождения. Поиск методологической адекватности / М.И. Гельвановский, К. Рожков, Н. Скрябина. — М.: ИИЦ «Статистика России», 2009. — 383 с.

7. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцев. — 2-е изд., испр. — М.: ИНФРА-М, 1999. — 479 с.

8. Кураков Л. Экономика и право: словарь-справочник / Л. Кураков. – М.: Наука, 1991. – 362 с.

9. Тараненко І.В. Методологія системного дослідження конкурентоспроможності / І.В. Тараненко // Академічний огляд. – 2008. – № 2. – С. 12–23.

10. Прокофьева Т. Классификация экономических систем / Т. Прокофьева // http://www.rau/su/observer/N6_2005/6_06

11. Эшби У. Введение в кибернетику / У. Эшби. – М.: Иностранная литература, 1959. – 324 с.

12. Анохин П.К. Принципиальные вопросы общей теории функциональных систем / П.К. Анохин // Принципы системной организации функций. – М.: Наука, 1973. – 287 с.

13. Болдачев А. Идеальная и эволюционная системы / А. Болдачев // http://www.boldachev.com/novations_book/244-247/

14. Меерович М.И. Законы развития искусственных систем / М.И. Меерович, Л.И. Шрагина // Успехи современного естествознания. – 2004. – № 5. – Прил. № 1. – С. 241–243.

15. Андреева Л. Взгляд на системную конкурентоспособность как доминанту устойчивого развития экономики / Л. Андреева, Е. Миргородская // Экономист. – 2006. – № 1 – С. 81–87.

16. Meyer – Stamer Jorg. Building Systemic Competitiveness // German Development Institute. Reports and Working Papers – 3/1998. – 75 p.

17. Шакура О.А. Конкурентоспособность инновационно – активных предприятий и факторы, определяющие ее динамику / О.А. Шакура, Ю.В. Сердюк-Копчекчи // Экономика і організація управління. – 2009. – Вип. № 2(6). – С. 89–97.

18. Абрамов В.Л. Управление конкурентоспособностью экономических систем / В.Л. Абрамов. – М.; Пермь: Пермский ЦНТИ, 2004. – 296 с.

19. Башкатова А. Интеграция вместо инновации / А. Башкатова // Независимая газета. – 2010. – 16 июля. – С. 4.

20. Мирановский А. Особый путь СНГ: интеграция и инновации / А. Мирановский // PRAVDA.RU. – 2010. – 19 июля // <http://www.pravda.ru/economics/prognoses/19-07-2010/1041367-news-0/>

21. Миронов В. Рост экономик стран СНГ в контексте интеграции / В. Миронов, О. Осипова // «Центр развития» ГУ-ВШЭ. Официальный сайт // <http://www.dcenter.ru/>

22. Валютные войны возвращаются. МВФ / По материалам Интерфакс // Подробности. – 2010. – 02 октября // <http://podrobnosti.ua/economy/2010/10/02/719955.html>

Проанализированы и обобщены подходы к определению факторов конкурентоспособности страны. Обоснованы понятие и состав системных факторов конкурентоспособности, включающих ресурсные условия, институциональные возможности и мотивы (потребности, целевую направленность) развития национальной экономики. Составлена классификационная матрица факторов инновационной конкурентоспособности национальной экономики в глобальной экономической системе. Проанализированы инновационные и интеграционные факторы конкурентоспособности.

Ключевые слова: инновационная конкурентоспособность, глобальная экономическая система, факторы конкурентоспособности, конкурентный потенциал, инновационные факторы, интеграционные факторы.

The modern approaches to defining the factors of country's competitiveness are analyzed and generalized. The concept and structure of the system factors of competitiveness of the national economy as a complex of recourses, institutional possibilities and motives (needs, target goals) is developed. The classification matrix of the national economy factors of innovation competitiveness at global economic system is formed. The innovative and integrative factors of competitiveness are analyzed.

Key words: innovation competitiveness, the global economic system, factors of competitiveness, competitive potential, innovation factors, integration factors.

Надійшло до редакції 12.10.2010